

"הַשְׁרַח הַחֲלָבִי" לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר בראשית
פרשת לך לך

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו – 2005

© כל הזכויות שמורות למרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב) המבקש לצטט מהספר

רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את שם הספר, ואת שם המוסד שהוציאו לאור:

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב)

וַיֹּלֶד אֶת-אַבְרָם אֶת-נָחוֹר
 כו וְאֶת-הָרָן: וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת תָּרַח
 תָּרַח הוֹלִיד אֶת-אַבְרָם אֶת-
 נָחוֹר וְאֶת-הָרָן וְהָרָן הוֹלִיד
 כח אֶת-לוֹט: וַיָּמָת הָרָן עַל-פְּנֵי
 תָּרַח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ
 ספסיר כט בְּאוּר כְּשָׂדִים: וַיִּקַּח אַבְרָם
 ונָחוֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם אִשְׁתּוֹ-
 אַבְרָם שְׂרִי וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ-נָחוֹר
 מִלְכָּה בַת-הָרָן אֲבִי-מִלְכָּה
 ל וְאָבִי יִסְכָּה: וְתָהִי שְׂרִי עֲקָרָה
 לא אֵין לָהּ וָלֵד: וַיִּקַּח תָּרַח אֶת-
 אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת-לוֹט בֶּן-הָרָן
 בֶּן-בְּנוֹ וְאֶת שְׂרִי כָלְתָהּ אִשְׁתּוֹ
 אַבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר
 כְּשָׂדִים לָלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן
 וַיָּבֹאוּ עַד-חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם:
 לב וַיְהִי יָמֵי-תָרַח חֲמֵשׁ שָׁנִים
 וּמֵאָתִים שָׁנָה וַיָּמָת תָּרַח
 בְּחָרָן:

יד לב יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַבְרָם לֵךְ-לָךְ
 מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית
 אָבִיךָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ:
 כ ואֲעִשֶׂה לָּךְ גְּדוֹל וְאֲבָרְכָךָ
 וְאֲגַדְלָה שְׁמִי וְהָיָה בְרָכָה:
 ג וְאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמִקְלָלֶיךָ
 אֲאֹר וְנִבְרָכְךָ בְּכָל מְשַׁפַּחַת
 יד הָאָדָמָה: וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר
 דָּבַר אֱלֹהֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ אֹתוֹ לוֹט

וְאַבְרָם בֶּן-חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים
 ה שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מִחָרָן: וַיִּקַּח
 אַבְרָם אֶת-שְׂרִי אִשְׁתּוֹ וְאֶת-
 לוֹט בֶּן-אָחִיו וְאֶת-כָּל-רִכְוֹשׁ
 אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-
 עָשׂוּ בְּחָרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אֶרֶץ
 י כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן: וַיַּעֲבֹר
 אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שָׂכָם
 עַד אֱלֹן מוֹרָה וְהַכְנַעֲנִי אָז
 י בְּאֶרֶץ: וַיֵּרָא יְהוָה אֶל-אַבְרָם
 וַיֹּאמֶר לְזִרְעָךָ אֲתָן אֶת-הָאָרֶץ
 הַזֹּאת וַיְבִין שֵׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה
 ח הַנִּרְאָה אֵלָיו: וַיַּעֲתֵק מִשֶּׁם
 הַהָרָה מְקֹדֶם לְבֵית-אֵל וַיֵּט
 אֶהְלֵה בֵּית-אֵל מִיָּם וְהָעִי
 מְקֹדֶם וַיְבִין שֵׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה
 ט וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה: וַיִּסַּע אַבְרָם
 הַלֹּךְ וְנִסְוֶע הַנִּגְבָּה:

יד יי וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם
 מִצְרַיִם לָגוֹר שָׁם כִּי-כָבֵד
 יא הָרָעַב בְּאֶרֶץ: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
 הִקְרִיב לָבֹא מִצְרַיִם וַיֹּאמֶר
 אֶל-שְׂרִי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה-נָא יָדַעְתִּי
 יכ כִּי אִשָּׁה יִפְתֹּ-מִרְאָה אַתָּה: וְהָיָה
 כִּי-יֵרָאוּ אֹתְךָ הַמִּצְרַיִם וְאָמְרוּ
 אִשְׁתּוֹ זֹאת וְהָרָגוּ אֹתִי וְאַתָּה
 יג יֹחִי: אֲמַרְי-נָא אַחֲתִי אַתָּה
 לְמַעַן יִיטֵב-לִי בְּעַבְדֶּיךָ וְחַיְתָה
 יד נַפְשִׁי בְּגִלְלָךְ: וַיְהִי כַּבּוֹא אַבְרָם

מִצְרַיִם וַיֵּרָאוּ הַמִּצְרַיִם אֶת-
 הָאִשָּׁה כִּי-יָפָה הִוא מְאֹד:
 טו וַיֵּרָאוּ אֹתָהּ שְׂרִי פְרַעְיָה וַיְהַלְלוּ
 אֹתָהּ אֶל-פְּרַעְיָה וְתִקַּח הָאִשָּׁה
 טז בֵּית פְּרַעְיָה: וְלֹא-אַבְרָם הֵיטִיב
 בְּעַבְדָּהּ וַיְהִי-לוֹ צָאן-וּבִקָּר
 וְחֲמֹרִים וְעֲבָדִים וְשִׁפְחוֹת
 יז וְאַתְנָת וּגְמָלִים: וַיִּגָּע יְהוָה
 אֶת-פְּרַעְיָה נִגְעִים גְּדוֹלִים וְאֶת-
 בֵּיתוֹ עַל-דִּבְרֵי שְׂרִי אִשָּׁה
 יח אַבְרָם: וַיִּקְרָא פְרַעְיָה לְאַבְרָם
 וַיֹּאמֶר מַה-זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי לָמָּה
 לֹא-הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הִוא:
 יט לָמָּה אָמַרְתָּ אַחֲתִי הִוא וְאִקַּח
 אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה
 כ אִשְׁתְּךָ קָח וְלֵךְ: וַיֵּצֵא עָלָיו
 פְּרַעְיָה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלְחוּ אֹתוֹ
 וְאֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-
 יג אָ לוֹ: וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הִוא
 וְאִשְׁתּוֹ וְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ וְלוֹט
 כ עָמוּ הַנִּגְבָּה: וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד
 ג בְּמִקְנֵה בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב: וַיֵּלֶךְ
 לְמִסְעָיו מִנִּגְבַּ וְעַד-בֵּית-אֵל
 עַד-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-הָיָה שֵׁם
 אֶהְלֵה בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית-אֵל
 י ובֵּין הָעִי: אֶל-מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ
 אֲשֶׁר-עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשִׁית
 וַיִּקְרָא שֵׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה:
 ה וְגַם-לְלוֹט הֵלֶךְ אֶת-אַבְרָם
 י הָיָה צָאן-וּבִקָּר וְאֶהְלִים: וְלֹא-

שלישי

27. ואלה - והדולי תולדות < > תרח תרח כלף אלא אברם
אלא נחור ואלא הרן והרן כלף אלא לוט: 28. וימת - ומת
הרן עלא חיות תרח אבו פי ארץ מוולדתו פי מרג ליחקול:
29. ויקח - < ואכד > אברם ונחור ליהון נסוואן איסים זוגית
אברם שרי ואיסיס זוגית נחור מלכה בינית הרן אבו מלכה
ואבו יסכה: 30. ותהי - וכאנית שרי עקרה ליס ליהא
ולאד: 31. ויקח - ואכד תרח אלא אברם בנו ואלא לוט
איבין הרן איבין בנו ואלא שרי כנתו זוגית אברם בנו וכרגו
מעהון מן מרג ליחקול לימצו ארץ כנען ואיגו חיתא חרן
וגלסו תם: 32. ויהיו - וכאנו אייאם תרח מיתין וכמס סנין
ומת תרח פי חרן:

יב

לד יא 1. ויאמר - וקאל ה' אילא אברם מצי לך מן ארץ ומן
מוולדתך ומן < בית > אבון אלא אלארץ אלדי אראוויך:
2. ואעשך - ואצנעך לשיעוב עצים ואברכך ואכאביר
ציטך ותכון בראכיה: 3. ואברכה - ואברך מברכינך
ומשתמינך אלען ויתברכו פיך גמיע אטוואייף אלארץ:
4. וילך - ומיצי אברם כאלדי כלאם אליה אלה ומיצי מעו
לוט ואברם איבין כמסה וסבעין סניה פי כרוגו מן חרן:
5. ויקח - ואכד אברם אלא שרי זוגתו ואלא לוט איבין אבו
ואלא גמיע כיסבון אלדי כיסבו ואלא אלנפס אלדי צינעו
פי חרן וכרגו לימצו ארץ כנען ואיגו ארץ כנען: 6. ויעבר
- ופת אברם פיל ארץ חיתא מכאן שכם חיתא מרג מורה
ואלכנעני חין פיל ארץ: 7. וירא - ותגלא אלה אלא אברם
וקאל לנסלך אעטי אלא אלארץ האדי ובנא תם מדבח קידם
אלה אלמיתגאלי אליה: 8. ויעתק - ונתקל מן תם ליגבל
מן שרק לבית אל ומד כימתו בית אל מן אלגרב והעי מן
אלשרק ובנא תם מדבח קידם אלה וצלא פי איסיס אלה:
9. ויסע - ורחיל אברם מצי ורחיל לל קבליה:

10. ויהי - וצאר גוע פיל ארץ ונוזיל אברם למצר ליסכון
תם אין תיקיל אלגוע פיל ארץ: 11. ויהי - וכאן כאלדי
קיריב ליגי למצר וקאל אלא שרי זוגתו הוודא הלאן
עריפית אין אמרא חסנית אלמנצר אינתי: 12. והיה -
ויכון אין ינצרו ליכי אלמצריין ויקולו זוגתו האדי ויקתלו
אלי וליכי יעאיישו: 13. אמרי - קולי הלאן איכתי אינתי
לאגל יחסן לי פי סבביך ותעיש נפסי פי גגרתך:
14. ויהי - וכאן כימגי אברם למצר ונצרו אלמצריין אלא
אלאמרה אין חסניה היא גרא: 15. ויראו - ונצרו ליהא
ריסא פרעון ושכרו ליהא אלא פרעון ותאכרית אלאמרה
בית פרעון: 16. ולאברם - ולאברם אתחסאן פי סבבהא
וצאר לו גנאם ובקר וחמיר ועאביר ואגוואר ואתנת וגמיל:
17. וינגע - ובלא אלה אלא פרעון בלוואת עצימין ואלא
אהל ביתו עלא סבאב שרי זוגית אברם: 18. ויקרא -
ונדא פרעון לאברם וקאל איש האדי סניעית לי אליש לם
כברת לי אין זוגתך היא: 19. למה - אליש קילית איכתי
היא ואכוד ליהא לי לל אמרא והלאן הוודא זוגתך כוד
ומצי: 20. ויצו - ווצא עליה פרעון ארגל וודעו אלו ואלא
זוגתו ואלא גמיע אלדי לו:

יג

1. ויעל - וטיליע אברם מן מצר הוא וזוגתו וגמיע אלדי
לו ולוט מעו לל קבליה: 2. ואברם תיקיל גרא פיל בוש
פיל פיצא ופיל דהב: 3. וילך - ומיצי למרחלו מן
אלקבליה וחיתא בית אל חיתא אלמכאן אלדי כאן תם
כימתו פיל בדוויה בין בית אל ובין העי: 4. אל - אלא
מכאן אלמדבח אלדי ציניע תם פיל אוולאניה וצלא תם
אברם פי איסיס אלה: 5. וגם - ואיצא ללוט אלמאצי מע
אברם צאר גנאם ובקר וכייאם: 6. ולא - ולם חמלית
ליהון אלארץ ליגלסו גמיעא אין כאן כיסבון כתיר ולם

יב

6. אלון מורה - עמק מורה, וכן ב, בעקבות ת"א (מישר). רס"ג: מרג, וכן
אלמוסאני. 7. וירא - והתגלה, בעקבות ת"א (ואתגלי). וכן בהמשך
הפסוק. מזבח - מזבח לפני ה', בעקבות ת"א, וכן בפסוק הבא. הנראה -
המתגלה. 8. ויקרא - והתפלל, בעקבות ת"א, וכן להלן יג 4. 18. עשית -
סניעית = צניעית. לחילופי ס/צ, ראה במבוא.

27. תולדת - לא תרגם. ב: תוליד. 28. באור כשדים - תרגם את השם:
כאן ובפסוק 31. טו 7 כמו "עמק השדים", להלן יד 3. לעומת זאת ב תרגם
רק את המרכיב הראשון: עמק כשדים. תרגום "אור" כ"עמק" בא כנראה
בעקבות טנחם בן סרוק המוזכר אצל רש"י ומנחם פירש אור - כקעה. וכן
תרגם אלמוסאני: בקעת אלכסדאניון. לעומת זאת ת"א: באור דכשדאי,
וכנראה בעקבותיו רס"ג: פי אתון אלכסדאניון. 29. ויקח - תרגום מלה זו
חמר. ב: ואכד.

נשא אתם הארץ לשבת יחדו
 כי היה רכושם רב ולא יכלו
 לשבת יחדו: ויהי ריב בין רעי
 מקנה-אברם ובין רעי מקנה-
 לוט והפנעני והפרזי אז ישב
 בארץ: ויאמר אברם אל-לוט
 אל-נא תהי מריבה ביני ובינך
 ובין רעי ובין רעיה כי-אנשים
 אחים אנחנו: הלא כל-הארץ
 לפניך הפרד נא מעלי אם-
 השמאל ואימנה ואם-הימין
 ואשמאילה: וישא-לוט את-
 עיניו וירא את-כל-כפר הירדן
 כי כלה משקה לפני | שחת
 יהוה את-סדם ואת-עמרה
 כגן-יהוה כארץ מצרים באכה
 צער: ויבחר-לו לוט את כל-
 כפר הירדן ויסע לוט מקדם
 ויפרדו איש מעל אחיו: אברם
 ישב בארץ-כנען ולוט ישב
 בערי הכפר ויאהל עד-סדם:
 ואנשי סדם רעים וחטאים
 ליהוה מאד: ויהוה אמר אל-
 אברם אחרי הפרד-לוט מעמו
 שא נא עיניך וראה מן-המקום
 אשר-אתה שם צפנה ונגבה
 וקדמה וימה: כי את-כל-
 הארץ אשר-אתה ראה לך
 אתננה ולזרעה עד-עולם:
 ושמתי את-זרעה כעפר הארץ

אשר | אם-יוכל איש למנות
 את-עפר הארץ גם-זרעה
 יי וימנה: קום התהלך בארץ
 לארפה ולרחבה כי לך אתננה:
 ויאהל אברם ויבא וישב
 באלני ממרא אשר בחברון
 ויבן-שם מזבח ליהוה:

וידי רביעי
 ויהי בימי אמרפל מלך-שנער
 אריוך מלך אלסר כדרלעמר
 מלך עילם ותדעל מלך גוים:
 ב עשו מלחמה את-ברע מלך
 סדם ואת-ברשע מלך עמרה
 שנאב | מלך אדמה ושמאבר
 מלך צבויים ומלך בלע היא-
 ג צער: כל-אלה חברו אל-
 עמק השדים הוא ים המלח:
 ד שתים עשרה שנה עבדו את-
 כדרלעמר ושלש-עשרה שנה
 ה מרדו: ובארבע עשרה שנה בא
 כדרלעמר והמלכים אשר אתו
 ויכו את-רפאים בעשתרת
 קרנים ואת-הזוזים בהם ואת
 ו האימים בשוה קריתים: ואת-
 החרי בהררם שעיר עד איל
 ו פארן אשר על-המדבר: וישבו
 ויבאו אל-עין משפט הוא
 קדש ויכו את-כל-שדה
 העמלקי וגם את-האמרי
 ח הישב בחצצן תמר: ויצא

מלך-סדם ומלך עמרה ומלך
 אדמה ומלך צבויים ומלך
 בלע הוא-צער ויערכו אתם
 ט מלחמה בעמק השדים: את
 כדרלעמר מלך עילם ותדעל
 מלך גוים ואמרפל מלך שנער
 ואריוך מלך אלסר ארבעה
 י מלכים את-החמשה: ועמק
 השדים בארת בארת חמר
 וינסו מלך-סדם ועמרה
 ויפלו-שמה והנשארים הרה
 יא נסו: ויקחו את-כל-רכש סדם
 ועמרה ואת-כל-אכלם וילכו:
 יב ויקחו את-לוט ואת-רכשו בן-
 אחי אברם וילכו והוא יושב
 יג בסדם: ויבא הפליט ויגד
 לאברם העברי והוא שכן
 באלני ממרא האמרי אחי
 אשפל ואחי ענר והם בעלי
 יד ברית-אברם: וישמע אברם כי
 נשבה אחיו וירק את-חניכיו
 וילדי ביתו שמנה עשר ושלש
 טו מאות וירדף עד-דן: ויחלק
 עליהם | לילה הוא ועבדיו
 ויכס וירדפם עד-חובה אשר
 טז משמאל לדמשק: וישב את
 כל-הרכש וגם את-לוט אחיו
 ורכשו השיב וגם את-הנשים
 ח ואת-העם: ויצא מלך-סדם
 לקראתו אחרי שובו מהכות

בראשית | לך לך יג

צוער: 3. כל - גמיע הדולי אלתפקו אלא סהלית ליחקול
הוא בחר אלמאליח: 4. שתים - תנעשר סניה כדאמו אלא
כדרלעמר ותלתעשר סניה פגרו: 5. ובארבע - ופי
ארבתעשר סניה איגא כדרלעמר ואלצולטין אלדי מעו
וצרבו אלא גיבאברה פי עשתרת קרנים ואלא אלקוויין פי
האם ואלא אלמים פי שוה קריתים: 6. ואת - ואלא
אלחורי פי גבלהון שעיר חיתא מרג פארן אלדי עלא אלבר:
7. וישבו - וריגעו ואיגו אלא סהלית אלחכים היא קדש
וצרבו אלא גמיע חקלית אלעמלקי ואלא אלמורי
אלגאליס פי חצצון תמר: 8. ויצא - וכרג מליך סדום
ומליך עמורה ומליך אדמה ומליך צבויים ומליך בלע היא
צוער וצאפו מעהון חרב פי צהלית ליחקול: 9. את - מע
כדרלעמר מליך עילם ותדעל מליך שיעוב ואמרפל מליך
שנער ואריוך מליך אלסר ארבע צולטין מע אלכמסיה:
10. ועמק - וסהלית ליחקול גביב גביב טין והרבו מליך
סדום ועמורה ונטבו תם ואלמתבקין גבל הרבו:
11. ויקחו - ואכדו אלא גמיע כיסיב סדום ועמורה ואלא
גמיע מגלהון ומציו: 12. ויקחו - ואכדו אלא לוט ואלא
כיסבו בן אכו אברם ומציו והוא גליס פי סדום: 13. ויבא
- ואיגא אלמתכליץ וכבר לאברם אליהודי והוא סאכין פי
מרג ממרא אלמורי אכו אשכול ואכו ענר והימא צחבין
אחד אברם: 14. וישמע - וסימיע אברם אין אינסבא אכו
ועדאד אלא אשבאכו מוולודין ביתו תלת מיה ותמנטעשר
ורגאד חיתא דן: 15. ויחלק - ונקסם עליהון ליל הוא
ועבירו וצרכהון ורגדהון חיתא חובה אלדי מן שמאל
לישאם: 16. וישב - ורגע אלא גמיע אלכסיב ואיצא
אלא לוט וכיסבו רגאע ואיצא אלא אלנסוואן ואלא אלקום:
17. ויצא - וכרג מליך סדום למלקיתו בעד רגועו מן
יצרוב אלא כדרלעמר ואלא אלצולטין אלדי מעו אלא

יגיצרו ליגלסו גמיעא: 7. ויהי - וכאן כצומיה בין רעיאן
בוש אברם ובין רעיאן בוש לוט ואלכנעני ואלפריזי חין
גאליס פיל ארץ: 8. ויאמר - וקאל אברם אלא לוט לא
הלן יכון כצומיה ביני ובין רעיאני ובין רעיאנך אין
ארגאל אכוויה נחנא: 9. חלא - הוולא גמיע אלארץ
קדמך אינפיריק הלן מן עלאיי אנכאן אנתיה שמאל אנא
אלאימין ואנכאן אנתיה אלאימין אנא שמאל: 10. וישא -
ורפע לוט אלא עיונו ונצר אלא גמיע סהלית אלשאט אין
כילהא סאקי קבל מתלאף אלה אלא סדם ואלא עמורה
כיגונאנית אלה כי ארץ מצר ואציל צער: 11. ויבחר -
וסתכאר לו לוט אלא גמיע סהלית אלשאט וריחיל לוט מן
אלשרק ונפרקו רגול מן עלא אכו: 12. אברם גאליס פי
ארץ כנען ולוט גאליס פי קורא אלסהליה ומאד כיאמו
חיתא סדום: 13. ואנשי - ואר-גאל סדום רדיין וכטיין
קידאם אלה גדא: 14. וה' - ואללה קאל אלא אברם בעד
אנפרק לוט מן ענדרו רפאע הלן עיונך ונצור מן אלמכאן
אלדי אנתא תם שמאלי וקיבלי ושרקי וגרבי: 15. כי - אין
אלא גמיע אלארץ אלדי אנתא נאציר לך אעטיהא ולנסלך
חיתא דהר: 16. ושמתי - ואגעל אלא נסלך כי טראב
אלארץ אלדי אנכאן יגציר רגול ליעיד אלא טראב אלארץ
איצא נסלך לם ינעאד: 17. קום אתמצא פיל ארץ
לטולהא ולערצהא אין לך אעטיהא: 18. ויאהל - ומד
כיאמו אברם ואיגא וגלס פי מרג ממרא אלדי פי חברון
ובנא תם מדבח קידם אלה:

יד

1. ויהי - וכאן פי אייאם אמרפל מליך שנער אריוך מלך
אלסר כדרלעמר מליך עילם ותדעל מליך שיעוב: 2. עשו
- צינעו חרב מע ברע מליך סדום ומע ברשע מליך עמורה
שנאב מליך אדמה ושמאבר מליך צבויים ומליך בלע היא

יג

6. יבלו - יגיצרו - יקדרו, וכן להלן בפסוק 16. 10. כבר הירדן - מישור
הנהר, וכן ב, בעקבות ת"א. וראה רש"י: כבר - מישור, כתרנומו. וכן בפסוק
11. רס"ג: מרג אלארדן - עמק הירדן, וכן אלסוסאני, וכן תרגם להלן: ירדן
- אלשאט - הנהר. 18. לה' - לפני ה'.

יד

1. שנער - לא תרגם את השם כמו שתרגם בפרק יא. גוים - עמים.
רס"ג תרגם במילה נרדפת אחרת: אלאוטם, ובעקבותיו אלסוסאני.
וכן בהמשך הפרק. 3. עמק השדים - עמק השדות, וכן להלן 8, 10.

כמו שתרגם את 'אור כשדים' לעיל יא 28, 31. ראה שם. 5. רפאים -
גיבורים, בעקבות ת"א (גבריא). רס"ג: אלשנעא. הזוים - החוקים,
בעקבות ת"א (תקיפא). ב לא תרגם. האימים - לא תרגם, וכן ב. 6. איל
- עמק, וכן ב, בעקבות ת"א (מישר). רס"ג: מרג. 7. עין משפט -
תרגם כרס"ג: עין אלחכם. ב: עין קטע אלחכם - עין פסיקת המשפט.
13. העברי - היהודי. ב: אלעכראני, כמו רס"ג וכמו אלסוסאני. 14. וירק
- ומנה. חניכיו - בחוריו. ב: גולמאנו - נעריו. וירדף - ורגאד - ורכין.
15. לדמשק - תרגם בשמה הערכי "שאם", וכן ב, לעומת רס"ג שהשאיר
את השם "דמשק". 17. עמק שוה הוא עמק המלך - תרגם מילולית,

את-כדרלעמר ואת-המלכים
אשר אתו אל-עמק שוה הוא
עמק המלך: ומלכי-צדק מלך
שלם הוציא לחם ויין והוא
כהן לאל עליון: ויברכהו
ויאמר ברוך אברם לאל עליון
קנה שמים וארץ: וברוך אל
עליון אשר-מגן צריף בידך
ויתן-לו מעשר מכל: ויאמר
מלך-סדם אל-אברם תן-לי
הנפש והרכש קח-לך: ויאמר
אברם אל-מלך סדם הרמתי
ידי אל-יהוה אל עליון קנה
שמים וארץ: אם-מחוט ועד
שרוף-נעל ואם-אקח מכל-
אשר-לך ולא תאמר אני
העשרתי את-אברם: בלעדי
רק אשר אכלו הנערים וחלק
האנשים אשר הלכו אתי
ענר אשכל וממרא הם יקחו
חלקם:
טו אחר | הדברים האלה
היה דבר-יהוה אל-אברם
במחזה לאמר אל-תירא
אברם אנכי מגן לך שכרך
הרבה מאד: ויאמר אברם
אדני יהוה מה-תתן-לי ואנכי
הולך ערירי ובן-משק ביתי
הוא דמשק אליעזר: ויאמר
אברם הן לי לא נתתה זרע

והנה בן-ביתי יורש אתי: והנה
דבר-יהוה אליו לאמר לא
יירשך זה כי-אם אשר יצא
ממעיקך הוא יירשך: ויוצא
אתו החוצה ויאמר הבט-נא
השמימה וספר הכוכבים אם-
תוכל לספר אתם ויאמר לו
כה יהיה זרעך: והאמן ביהוה
ויחשבה לו צדקה: ויאמר
אליו אני יהוה אשר הוצאתיך
מאור כשדים לתת לך את-
הארץ הזאת לרשתה: ויאמר
אדני יהוה במה אדע כי
אירשנה: ויאמר אליו קחה לו
עגלה משלשת ועז משלשת
ואיל משלש ותר וגזל: ויקח-
לו את-כל-אלה ויבתר אתם
בתוך ויתן איש-בתר לקראת
רעהו ואת-הצפור לא בתר:
יא וירד העיט על-הפגרים וישב
יב אתם אברם: ויהי השמש
לבוא ותרדמה נפלה על-
אברם והנה אימה חשכה
גדלה נפלת עליו: ויאמר
לאברם ידע תדע כי-גר | יהיה
זרעך בארץ לא להם ועבדום
וענו אתם ארבע מאות שנה:
יד וגם את-הגוי אשר יעבדו דן
אנכי ואחרי-כן יצאו ברכש
גדול: ואתה תבוא אל-אבתיך

בשלום תקבר בשיבה טובה:
טז ודור רביעי ישובו הנה כי לא-
שלם עון האמרי עד-הנה:
יז ויהי השמש באה ועלטה היה
והנה תנור עשן ולפיד אש
אשר עבר בין הגזרים האלה:
יח ביום ההוא כרת יהוה את-
אברם ברית לאמר לזרעך
נתתי את-הארץ הזאת מנהר
מצרים עד-הנהר הגדל נהר-
פרת: את-הקיני ואת-הקניזי
כ ואת הקדמני: ואת-החתי
ואת-הפרזי ואת-הרפאים:
כא ואת-האמרי ואת-הכנעני
ואת-הגרגשי ואת-היבוסני:
טזא ושרי אשת אברם לא
ילדה לו ולה שפחה מצרית
ב ושמה הגר: ותאמר שרי אל-
אברם הנה-נא עצרני יהוה
מלדת בא-נא אל-שפחתי
אולי אבנה ממנה וישמע
ג אברם לקול שרי: ותקח שרי
אשת-אברם את-הגר המצרית
שפחתה מקץ עשר שנים
לשבת אברם בארץ כנען ויתן
אתה לאברם אישה לו לאשה:
ד ויבא אל-הגר ותהר ותרא כי
הרתה ותקל גברתה בעיניה:
ה ותאמר שרי אל-אברם חמסי
עליך אנכי נתתי שפחתי

לו אלא גמיע הדולי ופצץ ליהון פיל סווא וגעל רגול פיסכו למלאקית רפיקו ואלא טיר לם פצאך: 11. וירד - ונזיל טיר עלא לשאת וטאייר ליהון אברם: 12. ויהי - וכאן אלשמס ליתגיב וכבליה וקעית עלא אברם והוודא היביה עתמיה עצימיה וקעית עאליה: 13. ויאמר - וקאל לאברם ערף תעריף אין גאריב יכון נסלך פי ארץ לם ליהון ויכדמוהון ויעדבוהון ארבע מיאית סניה: 14. וגם - ואיצא אלא שיעוב אלדי יכאדמו אשריע אנא ובעד דאליך יכרגו פי כיסיב עצים: 15. ואתה - ואנתא תיגי אילא אבתך פי סלאם תנדיפין פי שיביה חסניה: 16. ודור - וגיל ראביע ירגעו להינה אין לם כימיל דנב אלממורי חיתא הינא: 17. ויהי - וכאן אלשמס ליתגיב וצבאב כאן והוודא תנור דיכאן ופנר נאר אלדי פאת בין ליקטועה הדולי: 18. ביום - פי דאליך אליום קטע אלה מע אברם אחד קאיילא לנסלך עטית אלא אלארץ האדי מן נהר מצר חיתא נהר אלעצים נהר אלפרא: 19. את - אילא אלקני ואלא קניזי ואלא אלקדמוני: 20. ואת - ואלא אלחיתי ואלא אלפריזי ואלא גבברא: 21. ואת - ואלא אלממורי ואלא אלכנעני ואלא אלגרשני ואלא אליבוסי:

טז

1. ושרי זוגית אברם לם ולדית לו וליהא גרייה מצרייה ואיסמהא הגר: 2. ותאמר - וקאלית שרי אלא אברם הוודא הלאן מנעני אללה מן אוולד דכול הלאן אלגרייתי בלכי אנביני מינהא וסימיע אברם לצוט שרי: 3. ותקח - ואכדית שרי זוגית אברם אלא הגר אלמצרית גריתהא מן חיד עשר סנין לגלוס אברם פי ארץ כנען ועטת ליהא לאברם גוזהא לו לל אמרה: 4. ויבא - ואיגא אלא הגר וחיבלית ונצרית אין חבלית ותבהדלית סיתהא פי חצרתהא: 5. ותאמר - וקאלית שרי אלא אברם חק אלי עאליך אנא געלת גריתי פי חירגאך ונצרית אין חבלית

חסנה. 9. ותר - ושפנין, וכן ב, בעקבות ת"א (ושפנינא). וכן רס"ג: ושפנינא. 11. וישב - והעיק, וכן ב, בעקבות ת"א (ואפרח). רש"י: וישב - לשון נשיבה והפרחה. 12. ותרדמה - וכבליה. על התרגומים השונים של תרדמה בערבית היהודית, ראה אבישור 1989, עמ' 138. 17. הלפיד - מנורה ניידת. ראה מחיט אלמחיט, עמ' 703. ב: משעל נאר - לפיד אש, וכך גם בתרגום רס"ג, בדפוס הפוליגלוטה ובתרגום אלסוסאני. 20. תרפאים - רק את השם הזה תרגם: הניבורים, בעקבות ת"א. וראה לעיל (יד 5).

טז

5. חמסי עליך - דין לי עליך, וכן ב, ושניהם תרגמו את ת"א (דין לי עליך).

סהלית סווייה הוא סהלית אלמאליך: 18. ומלכי צדק מלך שלם אכרג טועאם וכמר והוא כאדם לטייק אלעאלי: 19. ויברכהו - וברכו וקאל מברך אברם לטייק אלעאלי כלליק סמא ואלארץ: 20. וברוך - ומברך טייק אלעאלי אלדי סלאם מצייקינג פי ידיך ועטא לו עיטיר מן גמיע: 21. ויאמר - וקאל מליך סדום אלא אברם עטי לי נפס ואלכסיב כוד לך: 22. ויאמר - וקאל אברם אלא מליך סדום רפעת ידי פי צלה קידם אלה טאיק אלעאלי כאליק אלסמא ואלארץ: 23. אם - אנכאן מן כיט וחיתא רבאט אלמדאס ואנכאן אכוד מן גמיע אלדי לך ולם תקול אני דולאת אלא אברם: 24. בלעדי - מן גיר פקט אלדי אכלו אלגולמאן וקיסים אלרגל אלדי מיציו מעי ענר אשכל וממרא הימא יאכרו קיסמהון:

טז

1. אחר - בעד אלכלאם הדולי כאן כלאם אללה אלא אברם פיל נבווייה קאיילא לא תכאף אברם אנא תיריס לך איגרתך כביריה גדא: 2. ויאמר - וקאל אברם אללה אלרב איש תעטי לי ואנא מאצי וחיד ווכיל בתי הוא אליעזר אלטאמי: 3. ויאמר - וקאל אברם הוודא לי לם עטית נסל והוודא וכיל בתי יוורת אלי: 4. והנה - והוודא כלאם אלה אליה קאיילא לם יוורתך האדא פלאכין אלדי יכרוג מן אמעך הוא יוורתך: 5. ויוצא - ואכרג אלו לכרא וקאל טאליע הלאן לנאחו אלסמא ועיד אלכוואכיב אנכאן תגציר לתעיד ליהון וקאל לו כידא יכון נסלך: 6. והאמן - ואמן פי קול אללה וחסבהא לו חסניה: 7. ויאמר - וקאל אליה אני אללה אלדי אכרגתך מן מרג ליחקול ליאעטי לך אלא אלארץ האדי לתוורתהא: 8. ויאמר - וקאל אלה אלרב פי איש אעריף אין אוורתהא: 9. ויאמר - וקאל אליה כוד לי עגליה מתלאתיה ומעיו מתלאת וכיביש מתלאת ושפנין ופיריך חמאם: 10. ויקח - ואכד

וכן גם ב: אילא מרג אלסאווי הוא מרג אלמליך. 22. אל ה' - בתפילה לפני ה'. כת"א. 23. העשרתי - ב: אננית - טילה נרדפת, בתרגום רס"ג: אננית.

טז

1. במחזה - בנבואה, וכן ב, בעקבות ת"א (בנבואה). ותרגום רס"ג: בוחי. 2. ובן משק - ואחראי על בית. ב: טיקויות ביתי - מכלכל ביתי, וכן בפסוק 3, בעקבות ת"א (ובר פרנסא). וראה רש"י: בתרגומו. שכל ביתי נזון על פיו. וכן רס"ג: ודו קיאר מנולי - המטונה על ביתי. דמשק אליעזר - אליעזר הדמשקאי, בתרגום רס"ג: אליעזר אלדמשקי. ב השאיר את המקור העברי. 6. צדקה - חסד, טובה, זכות, באותה טילה שתרגם רס"ג:

בְּחִיקָה וַתֵּרָא כִּי הִדְתָּהּ וְאָקַל
 בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהוָה בֵּינִי
 וּבֵינִיָּהּ׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־שְׂרֵי
 הַנָּה שְׁפַחְתָּךְ בִּידֶךָ עָשִׂי־לָהּ
 הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ וַתַּעֲנֶה שְׂרֵי
 וַתְּבָרַח מִפָּנֶיהָ׃ וַיִּמְצָאָהּ מֶלֶאךָ
 יְהוָה עַל־עֵין הַמַּיִם בַּמִּדְבָּר
 ח עַל־הָעֵין בְּדֶרֶךְ שׁוּר׃ וַיֹּאמֶר
 הַגֵּר שְׁפַחַת שְׂרֵי אִי־מִזֶּה בָּאת
 וְאֵנָּה תִּלְכִּי וַתֹּאמֶר מִפְּנֵי שְׂרֵי
 ט גְּבֵרְתִּי אֲנִכִּי בְּרַחַת׃ וַיֹּאמֶר לָהּ
 מֶלֶאךָ יְהוָה שׁוּבִי אֶל־גְּבֵרְתְּךָ
 י וַהֲתַעֲנִי תַּחַת יְדֶיהָ׃ וַיֹּאמֶר לָהּ
 מֶלֶאךָ יְהוָה הֲרַבָּה אֲרָבָה אֶת־
 יא זֶרְעֶךָ וְלֹא יִסְפָּר מִרְבִּי׃ וַיֹּאמֶר
 לָהּ מֶלֶאךָ יְהוָה הֲנָךְ הָרָה
 וּיִלְדֶּת בֶּן וְקִרְאת שְׁמוֹ
 וַיִּשְׁמַעְאֵל כִּי־שָׁמַע יְהוָה אֶל־
 יב עֲנִיָּהּ׃ וְהוּא יְהוָה פָּרָא אָדָם יָדוּ
 בְּכָל יוֹד כָּל בּוֹ וְעַל־פָּנָי כָּל־
 יג אַחִיו יִשְׁכֹּן׃ וַתִּקְרָא שֵׁם־יְהוָה
 הַדְּבָר אֵלֶיהָ אַתָּה אֵל רִאִי
 כִּי אִמְרָה הִגַּם הַלֵּם רֵאִיתִי
 יד אַחֲרֵי רִאִי׃ עַל־כֵּן קָרָא לְבָאָר
 בָּאָר לַחִי רִאִי הֵנָּה בֵּין־קָדֶשׁ
 טו וּבֵין בְּרֵד׃ וַתֵּלֶד הַגֵּר לְאַבְרָם
 בֶּן וַיִּקְרָא אַבְרָם שֵׁם־בְּנוֹ
 אֲשֶׁר־יִלְדָּה הַגֵּר וַיִּשְׁמַעְאֵל׃
 טז וְאַבְרָם בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה
 וְשֵׁשׁ שָׁנִים בִּלְדֹת־הַגֵּר אֶת־

וַיִּשְׁמַעְאֵל לְאַבְרָם׃
 וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים ס
 שָׁנָה וַתִּשְׁעַ שְׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה
 אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־
 אֵל שְׂרֵי הַתְּהֵלֶךְ לִפְנֵי וְהָיָה
 ב תָּמִים׃ וְאַתָּה בְּרִיתִי בֵּינִי
 וּבֵינָךְ וְאַרְבָּה אֹתָךְ בְּמֵאֹד
 ג מֵאֹד׃ וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל־פָּנָיו
 וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר׃ אֲנִי
 הֵנָּה בְּרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאָב
 הַמֶּזֶן גּוֹיִם׃ וְלֹא־יִקְרָא עוֹד
 אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ
 אַבְרָהָם כִּי אֲב־הַמֶּזֶן גּוֹיִם
 י נִתְּתִיךָ׃ וְהִפְרַתִּי אִתָּךְ בְּמֵאֹד
 מֵאֹד וְנִתְּתִיךָ לְגוֹיִם וּמַלְכִּים
 ז מִמֶּךָ יֵצְאוּ׃ וְהִקְמַתִּי אֶת־
 בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינָךְ וּבֵין זֶרְעֶךָ
 אַחֲרִיקָה לְדֹרֹתֶם לְבְרִית עוֹלָם
 לַהֲיוֹת לָךְ לְאֱלֹהִים וּלְזֶרְעֶךָ
 ח אַחֲרִיקָה׃ וְנָתַתִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ
 אַחֲרִיקָה אֶת אֶרֶץ מִגְרִיקָה אֶת
 כָּל־אֶרֶץ כְּנָעַן לְאַחֲזֹת עוֹלָם
 ט וְהָיִיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאַתָּה
 אֶת־בְּרִיתִי תִּשְׁמַר אֶתָּה וּזְרַעְךָ
 י אַחֲרִיקָה לְדֹרֹתֶם׃ זֹאת בְּרִיתִי
 אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם
 וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרִיקָה הַמּוֹל לָכֶם
 יא כָּל־זָכָר׃ וְנִמְלַתֶם אֶת בֶּשֶׂר
 עֶרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית

יב בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם׃ וּבֶן־שְׁמֹנֶת יָמִים
 יִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם
 וְלִיד בֵּית וּמִקְנֶת־כֶּסֶף מִכָּל
 בֶּן־נָכָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרְעֶךָ הוּא׃
 יג הַמּוֹל׃ יִמּוֹל יִלְדִּי בֵיתְךָ וּמִקְנֶת
 כֶּסֶף וְהָיְתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרָכֶם
 יד לְבְרִית עוֹלָם׃ וְעַרְלֹא זָכָר אֲשֶׁר
 לֹא־יִמּוֹל אֶת־בֶּשֶׂר עֶרְלָתוֹ
 וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ
 אֶת־בְּרִיתִי הַכֹּר׃
 טו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־
 אַבְרָהָם שְׂרֵי אֲשַׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא
 אֶת־שְׁמָהּ שְׂרֵי כִּי שְׂרָה שְׁמָהּ׃
 טז וּבִרְכַּתִּי אֶתָּה וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה
 לָךְ בֶּן וּבִרְכַּתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם
 יז מִלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יְהוּ׃ וַיִּפֹּל
 אַבְרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר
 בִּלְבָבוֹ הֲלִבֵּן מֵאָה־שָׁנָה יוֹלֵד
 ואִם־שְׂרָה הִבַּת־תִּשְׁעִים שָׁנָה
 יח תֵּלֵד׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־
 הָאֱלֹהִים לוֹ וַיִּשְׁמַעְאֵל יַחִיהָ
 יט לִפְנֵיהָ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבֹל
 שְׂרָה אֲשַׁתְּךָ יִלְדֶּת לָךְ בֶּן
 וְקִרְאת אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק
 וְהִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ
 לְבְרִית עוֹלָם לְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו׃
 כ וַלִּישְׁמַעְאֵל שָׁמַעְתִּיךָ הֵנָּה
 בִּרְכַּתִּי אִתּוֹ וְהִפְרַתִּי אִתּוֹ
 וְהִרְבִּיתִי אִתּוֹ בְּמֵאֹד מֵאֹד
 שְׁנַיִם־עָשָׂר נְשִׂאִים יוֹלִיד

געלעך: 6. והפרתי - ואנמי אלך גרא גרא ואגעלך לישיעוב וצלאתין מינאך יכרגו: 7. והקימותי - ואתבית אל אחדי בני ובינך ובין נסלך תבעאך לאגיליהון לאחד דהר ליאסיר לך לל ראב ולנסלך תבעאך: 8. ונתתי - ואעטי לך ולנסלך תבעאך אלך ארץ מסכנאך אלך גמיע ארץ כנען למיליך דהר ואציר ליהון לל ראב: 9. ויאמר - וקאל אלרב לאברהים ואנתא אלך אחדי תיחפץ אנתא ונסלך תבעאך לאגיליהון: 10. זאת - האדי אחדי אלדי תחפצו בני ובנכון ובין נסלך תבעך תטהרו ליכון גמיע דכר: 11. ונמלתם - ותטהרו אלך לחם קילפיתכון ויכון לאייה אחד בני ובנכון: 12. ובן - ואיבין תמין תיאם יתטהר ליכון גמיע דכר לאגילכון מוולוד בית ובוש פיצא מן גמיע איבין אגנאבי אלדי לם מנסלך הוא: 13. המול - תטהר יתטהר מוולוד ביתך ומשתרא פיצתך ותכון אחדי פי לחמכון לאחד דהר: 14. וערל - וקיליך דכר אלדי לם יטאהיר אלך לחם קיליפתו ותנקיטיע דאליך נפס מן קומהא אלך אחדי בטאל: 15. ויאמר - וקאל אלרב אלך אברהים שרי זוגתך לם תסאמי אלך איסמהא שרי אין שרה איסמהא: 16. וברכתי - וברכת ליהא ואיצא עטית מינהא אילך איבין ואברכהא ותכון לישיעוב צולאתין אלומאם מינהא יכונ: 17. ויפל - ונטאב אברהים עלך וגהו וציחך וקאל פי באלו אנכאן לאיבין מית סניה ינוויליד ולד ואנכאן שרה אנכאן בינית תסעין סניה ינוויליד ולד: 18. ויאמר - וקאל אברהים קדאם אלרב יארית ישמעאל יעיש קידמך: 19. ויאמר - וקאל אלרב תחקיק שרה זוגתך וולדיה לך איבין ותסאמי אלך סמו יצחק ואתבית אלך אחדי מעו לאחד דהר לנסלו תבעו: 20. ולישמעאל קבילית צלתך הוודא ברכת אלו ואנמי לו ואכתיר אלו פי

ותבהדלת פי חצריהא ישאריע אלך ביני ובינך: 6. ויאמר - וקאל אברם אל שרי הוודא גריתך פי ידיך צנאעי ליהא חסין פי חצרתך ועדבתהא שרי והרבית מן קדמהא: 7. וימצאה - ווגדהא מלאך אלך עלך עין אלמא פיל באר עלך אלעין פי דריק שור: 8. ויאמר - וקאל הגר גרית שרי ווין מן הינא גיתי ואווין תימצי וקאלית מן קידם שרי סתי אנא הרביה: 9. ויאמר - וקאל ליהא מלאך אלך רגאעי אלך סיתך ותעדבי תחת ידיהא: 10. ויאמר - וקאל ליהא מלאך אלך תכתיר אכתיר אלך נסליך ולם ינעאד מן אלכתרא: 11. ויאמר - וקאל ליהא מלאך אלך הוודאבי חבליה ותוולאדי בין ותסאמי איסמו ישמעאל אין סימיע אלך אלך פיקריך: 12. והוא יכון אנסאן ברווי ידו פיל גמיע ויד גמיע פי ועלך חצריה גמיע אכוותו יסכון: 13. ותקרא - וסמית איסים אלך אלמכלים אליהא אנתא טאיק אלמתגאלי אין קאלית איצא הוולא נצרת בעד נצורי: 14. על - עלך דאליך סמא לל ביר ביר אלמתגאלי מלאך אלרב הוודא בן קדש ובן ברד: 15. ותלד - וולדית הגר לאברם איבין וסמא אברם איסים בנו אלדי ולדית הגר ישמעאל: 16. ואברם איבין סיתא ותמנן סניה פי ולדית הגר אלך ישמעאל לאברם:

יז

1. ויהי - וכאן אברם איבין תסעה ותסעין סניה ותגלא אלך אלך אברם וקאל אליה אנא טאיק כאפי איתמצי קידמי וכון כאמיל: 2. ואתנה - ואגעל אחדי בני ובינך ואכתיר אלך גרא גרא: 3. ויפל - ונטב אברם עלך וגהו וכלאם מעו אלרב קאילא: 4. אני - אנא הוודא אחדי מעך ותכון לאב גמהור שיעוב: 5. ולא - ולם יתסמא עאד אלך סמך אברם ויכון איסמך אברהם אין אב גמהור שיעוב

חז"ל: "אשר די". ראה קאפח 1984, עמ' לד. וראה במבוא. 12. ומקנת - תרגם "סקנה" כהוראת צאן. לעומת זאת בפסוקים 13, 23, 27 תרגם בשורש קנ"ה. לעומת זאת ב תרגם בשני המקומות בשורש קנ"ה. 18. לו - מי יתן. 19. אבל - אכן. 20. שמעתך - קיבלתי את תפילתך, בעקבות ת"א (קבילית צלותך), וכן ב. לעומתם תרגם רס"ג

7. בדרך - פי דריק = פי טריק. 12. פרא אדם - אדם ברווי - איש מדברי. 14. באר לחי ראי - באר מלאך האלהים המתגלה, בעקבות ת"א.

יז

1. וירא - ההתגלה, בעקבות ת"א (ואתגלי). אל שדי - תרגם כרס"ג - טאיק אלכאפי: הבורא המספיק (שדי), הנותן לעולמו די סיפוקו, ודומה לדרש

כא ונתתיו לגוי גדול: ואת-בריתי
אקים את-יצחק אשר-תלד
לך שרה למועד הזה בשנה
כב האחרת: ויכל לדבר אתו ויעל
כג אלהים מעל אברהם: ויקח
אברהם את-ישמעאל בנו ואת
כל-ילידי ביתו ואת כל-מקנת
כספו כל-זכר באנשי בית
אברהם ומל את-בשר
ערלתם בעצם היום הזה
כד כאשר דבר אתו אלהים:
מפטיר
כה וישמעאל בנו בן-שלש עשרה
שנה בהמלו את בשר ערלתו:
ט בעצם היום הזה נמול אברהם
כו וישמעאל בנו: וכל-אנשי
ביתו ויליד בית ומקנת-כסף
מאת בן-נכר נמלו אתו:

וירא
יח וירא אליו יהוה באלני ממרא ס
והוא ישב פתח-האהל כחם
כ היום: וישא עיניו וירא והנה
שלשה אנשים נצבים עליו
וירא וירץ לקראתם מפתח
ג האהל וישתחו ארצה: ויאמר
אדני אם-נא מצאתי חן
בעיניך אל-נא תעבר מעל
ד עבדך: יקח-נא מעט-מים
ורחצו רגליכם והשענו תחת

ה העץ: ואקחה פת-לחם וסעדו
לבכם אחר תעברו כי-על-כן
עברתם על-עבדכם ויאמרו כן
* ו תעשה כאשר דברת: וימהר
אברהם האהלה אל-שרה
ויאמר מהרי שלש סאים קמח
ז סלת לוישי ועשי עגות: ואל-
הבקר רץ אברהם ויקח בן-
בקר רך וטוב ויתן אל-הנער
ח וימהר לעשות אתו: ויקח
חמאה וחלב ובן-הבקר אשר
עשה ויתן לפניהם והוא-עמד
עליהם תחת העץ ויאכלו:
ט * ויאמרו אליו איה שרה אשתך
י ויאמר הנה באהל: ויאמר שוב
אשוב אליך כעת חיה והנה-בן
לשרה אשתך ושרה שמעת
פתח האהל והוא אחריו:
יא ואברהם ושרה זקנים באים
בימים חדל להיות לשרה ארץ
יב כנשים: ותצחק שרה בקרבה
לאמר אחרי בלתי היתה-לי
יג עדנה ואדני זקן: ויאמר יהוה
אל-אברהם למה זה צחקה
שרה לאמר האף אמנם אלד
יד ואני זקנת: היפלא מיהוה
דבר למועד אשוב אליך כעת
טו חיה ולשרה בן: ותכחש שרה |
לאמר לא צחקתי כי | וראה
טז ויאמר | לא כי צחקת: ויקמו

משם האנשים וישקפו על-
פני סדם ואברהם הלך עמם
יז לשלחם: ויהוה אמר המכסה
אני מאברהם אשר אני עשה:
יח ואברהם היו יהיה לגוי גדול
ועצום ונברכו-בו כל גויי
יט הארץ: כי ידעתיו למען אשר
יצוה את-בניו ואת-ביתו
אחריו ושמרו דרך יהוה
לעשות צדקה ומשפט למען
הביא יהוה על-אברהם את
כ אשר-דבר עליו: ויאמר יהוה
זעקת סדם ועמרה כי-רבה
וחטאתם כי כבדה מאד:
כא ארדה-נא ואראה הכצעקתה
הבאה אלי עשו | כלה ואם-לא
כב אדעה: ויפנו משם האנשים
וילכו סדמה ואברהם עודנו
כג עמד לפני יהוה: ויגש אברהם
ויאמר האף תספה צדיק עם-
כד רשע: אולי יש חמשים צדיקים
בתוך העיר האף תספה ולא-
תשא למקום למען חמשים
כה הצדיקים אשר בקרבה: חללה
לך מעשת | כדבר הזה להמית
צדיק עם-רשע והיה כצדיק
כרשע חללה לך השפט כל-
הארץ לא יעשה משפט:
ט ויאמר יהוה אם-אמצא
בסדם חמשים צדיקים בתוך

הוודא פיל כימיה: 10. ויאמר - וקאל רגוע ארגע אליך פי וקת אלדי אינתו טייבין והוודא איבין לשרה זוגתך ושרה סמעה באב אלכימיה והוא וורא: 11. ואברהם - ואברהם ושרה כתייריה גאיין פיל אייאם אנמנע ליכון לשרה זאיי כיל נסוואן: 12. ותצחק - וצחכית שרה פי גופהא קאיילא בעד תכרנשי צאר לי זגר וסירי כתיירא: 13. ויאמר - וקאל אללה אלא אברהם אליש הדא צחכית שרה קאיילא אנכאן איצא תחקיק אוולד ואנא שיכית: 14. היפלא - אנכאן ינכיפי מן אללה שאיי לל מיעאר ארגאע אליך פי וקת אלדי אינתו טייבין ולשרה איבין: 15. ותכחש - ונכרת שרה קאיילא לם צחכית אין כאפית וקאל לם אין צחכית: 16. ויקמו - וקמו מן תם אלארגאל ואשרפו עלא קבאל סדום ואברהם מאצי מעהון ליוודעהון: 17. וח' - ואללה קאל אנכאן מגאטי אנא מן אברהם אלדי אנא צאניע: 18. ואברהם - ואברהם כון יכון לשעיב עצים וקווי ויתברכו פי גמיע שיעוב אלארץ: 19. כי - אין עריפתו לאגל אלדי יוואצי אלא בנינו ואלא אהל ביתו תבעו ויחפצו דריק אללה ליצנע חסניה וחיכים לאגל יגיב אללה עלא אברהם אלא אלדי כלם עליה: 20. ויאמר - וקאל אללה צרכית סדם ועמרה אין כתרית וכטיתהון אין תקלית גרא: 21. ארדה - אתגלה הלאן ואנצור אנכאן צרכיתהא איגית אלי צינעו ליאפניהון ואנכאן לם אעריף: 22. ויפנו - ולתפתו מן תם אלארגאל ומציו סדמה ואברהם עאדו ואקיף קידם אללה: 23. ויגש - ותקדם אברהם וקאל אנכאן איצא תיפני צאליח מע צאלים: 24. אולי - בלכי מווגוד כמסין צלחין פי וצט אלקרייה אנכאן תיפני ולם תספח לל מכאן לאגל כמסין צליחין אלדי פי מבינהא: 25. חללה - חשא לך מן תצנע כי כאלם הדא לתמווית צאליח מע צאלים ויכון כי צאליח כיל צאלים חשא לך חאכים גמיע אלארץ לם יצנע חיכים: 26. ויאמר - וקאל

גרא תנעשר שורפא יכליף ואגעלו לשעיב עצים: 21. ואת - ואלא אחדי אתבית מע יצחק אלדי תוולד לך שרה לל מיעאר האדא פי סנת ליכרא: 22. ויכל - וכמל ליכלים מעו וטיליע אווקר אלרב מן עלא אברהם: 23. ויקח - ואכר אברהם אלא ישמעאל בנו ואלא גמיע מוולוד ביתו ואלא גמיע משתרא פיצתו גמיע דכר פי ארגל בית אברהם וטהר אלא לחם קילפיתון פי עצמיית אליום הדא כאלדי כאלם מעו אלרב: 24. ואברהם איבין תסעה ותסעין סניה פי תטהרו לחם קילפיתו: 25. וישמעאל בנו בן תלתעשר סניה פי תטהרו אלא לחם קילפיתו: 26. בעצם - פי עצמיית אליום האדא תטהרו אברהם וישמעאל בנו: 27. וכל - וגמיע ארגל ביתו מוולוד בית ומשתרא פיצא מן ענד בן אגנבי אתטהרו מעו:

יח

וירא 1. וירא - ותגלא אליה אללה פי מרג ממרא והוא גאלים באב אלכימיה כיחמו נהאר: 2. וישא - ורפע עיונו ונצר והוודא תלת ארגאל מינתיצבין עליה ונצר ורגד למלאקיתהון מן באב אלכימיה וסגר ארץ: 3. ויאמר - וקאל - אללה אנכאן הלאן וגרית חץ פי חצריתך לא הלאן תפות מן עלא עבדך: 4. יקח - יתאכר הלאן מן קליל אלמא וכצלו רגליכון ונסינדו תחת אלסגר: 5. ואקחה - ואכוד רגיף כיבז וסנדו קלבכון בעד תפותו אין עלא דליך פיתו עלא עבידכון וקאלו כידא תצנע כאלדי כלמת: 6. וימהר - וסתעגל אברהם לל כימיה אילא שרה וקאל סתעגלי תלאת כילאת טחין סמיד עגיני וצנאעי קראץ: 7. ואל - ואילא אלבקר רגד אברהם ואכר פאלו בקר לאיין וחיסין ועטא אלא גולאם וסתעגל ליצנע אלו: 8. ויקח - ואכר זבדיה וחליב ופאלו בקר אלדי ציניע וגעל קדמהון והוא ואקיף עליהון תחת סגר ואכלו: 9. ויאמרו - וקאלו אליה וין שרה זוגתך וקאל

כלכם שלמים וקיימים. 12. בלתי - תרגם במילה ציורית הנופלת על נבילת הפירות. לעומת זאת ב: שיבי = שיבתי, בעקבות ת"א (סיכית), וכגלל ההמשך בפסוק 13: וקנתי. עדנה - עלומים. ב: זאי, כמו רס"ג. 21. ארדה - אתגלה, בעקבות ת"א (אתגלי). הכצעקתה וגר' - אם צעקתה באה אליי עשו, אשמידם. ואם לא, אדעה. ב: אינכאן כיצרכיתהא אלגיה אליי צינעו אפניהון ואנכאן לם ארחמהון - אם כצעקתה הבאה אלי עשו, אשמידם; ואם לא, ארחמם. תרגום זה בעקבות ת"א. 24. תשא - תספח = תצפח (תסלח), כמו שכתוב אל נכון בפסוק 26.

מילולית: קד סמעתך. 22. אלהים - כבוד האלהים, בעקבות ת"א (יקרא דה').

יח

1. וירא - והתגלה, בעקבות ת"א. ראה לעיל יז 1. 2. וירץ - ורגד = ורכץ. וכן בפסוק 7. 4. ורחצו - וכצלו = וגסלו. 7. בן בקר - ב: פלוו - בן בהמה, סוס, גמל, איל, חמור, בקר (ראה ברתלמי 1936, עמ' 622). וכן להלן. 10. בעת חיה - בעת אשר אתם חיים, בעקבות ת"א (כעדן דאתון קימין). וראה רש"י: בעת הזאת שתהא חיה לכם, שתהיו

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005